

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL)

PAMPIRI YA BOBEDI (P2)

HLAKOLA/TLHAKUBELE 2016

MEMORANDAMO

MATSHWAO: 70

Memorandamo ona, o na le maqephe a 13.

KAROLO YA A: PADI/NOBELE**POTSO YA 1: MAHLALE A KOPANE LEKWA – DN Katsie**

- 1.1 Ke Ramoroko.✓ (1)
- 1.2 O ne a tsoma/a disa.✓ (1)
- 1.3 Mesong ya letsatsi leo/Hoseng haholo/Ka matjeke.✓ (1)
- 1.4 Hobane o ne a tseba hore wa mphato wa hae Sekgukguni o ne a le ka lebitleng a emetse ho iketsa mofu morena.✓ (1)
- 1.5 Ke ya mahaeng.✓ (1)
- 1.6 Ba buswa ke morena.✓
Ditaba di sa sebeletswa kgotla.✓ (2)
- 1.7 Pimville.✓ (1)
- 1.8 Ke nnete, ka mora ketsahalo eo Mananyetsa o ile a baleha ka tjhelete, ka hoo ketso eo ya hae e ile ya raranya ditaba.✓✓ (2)
- 1.9 Hobane le pele matona a fumana bopaki, a se a ntse a belaela hore e ka nna ya ba monna enwa wa ngaka ke molotsana.✓✓ (2)
- 1.10 Maemong a bolokolohi/boiketlo phedisanong moo batho ba dulang ka kgotso ba hlompha marena a bona/moo batho ba dulang ka kgotso ho se na tlhaboloho le bolotsana bo bongata, mme ke ka hoo Sekgukguni a reng batho ba Foreisetata ba ituletse lefifing.✓✓ (2)
- 1.11 E totobatswa ke ketsahalo ya hore rona re le babadi re a tseba hore Sekgukguni o emetse Mananyetsa lebitleng, o se a ntse a emetse ho iketsa morena hobane bobedi ba morerong wa ho qhekanyetsa Mofumahadi.✓✓ (2)
- 1.12 -Ke ketsahalo eo ho yona ba qadileng ka ho rekisetsana thepa (manyepa le thipa) ka bolotsana,✓ hobane ke yona ketsahalo eo e ileng ya etsa hore ba lwane. ✓✓
-Ke ketsahalo ya hore e mong le e mong wa bona, a ipolokele aterese ya e mong ba sa rerisana, hobane ketsahalo eo e ile ya etsa hore ba qetelle ba fumanane nakong eo ba neng ba se ba nyamellane.
Ho elwe hloko dikarabo tsa baithuti. (3)
- 1.13 Hobane o ne a tseba hore batho ba Kgauteng ba rata manepa/mahe a dinotshi.✓ (1)
- 1.14 Ke Sekgukguni.✓ (1)
- 1.15 -Sesosa sa kgohlano (mahe a dinotshi) ✓
-Mophetwa wa sehlooho (Mananyetsa) ✓
-Tikoloho.
Tse pedi feela. (2)

- 1.16 Ketsahalong eo ho yona Sekgukguni a kgutlang Foreisetata a tshwere bokgothokgotho ba tjehelele empa a sa bo bontshe mohatsae, jwalo kaha kgotso ya bona e ne sentswe ke ho hloka tjehelele ha Sekgukguni. Teketliso e teng mona ke hore re ne re lebelletse ho bona Sekgukguni a fa mohatsae tjehelele, mme kgotso e boela e rena.✓✓
Ho elwe hloko dikarabo tsa baithuti. (2)
- 1.17 E le tsotsi/sekebekwa/motho ya sa tshepahaleng. O ile a baleha ka tjehelele eo a neng a e lefuwe ke Mofumahadi a siya Sekgukguni ka lebitleng.✓✓ (2)
- 1.18 A dumellana ka hore ba ile ba dumellana ho sebetsa mmoho hore ba fumane seo ba se batlang.✓✓ (2)
- 1.19 O ile a susumetsa monna wa hae ho tswa a ilo batla mosebetsi, mme dipuo tseo tsa hae tsa etsa hore Sekgukguni a ilo batla tjehelele. Ke kamoo ketso eo ya Sekgukguni e hodisang pale kateng.✓✓ (2)
- 1.20 E, mongodi o atlehile hobane Mananyetsa e leng yena Hadibonwe, o ile a kgona ho qhekanyetsa mofumahadi le matona tjehelele ba sa bone/lemohe hore ha se ngaka.✓✓

KAPA

Tjhe, mongodi ha a atleha hobane Mananyetsa, e leng Hadibonwe ha a ka a kgona ho nyamella ruri ka tjehelele kaha qetellong Sekgukguni o ile a mo fumana. (2)

- 1.21 E ne e le letshwao le bontshang hore Sekgukguni o tla atleha morerong wa hae wa ho fumana Mananyetsa ya neng a balehile ka tjehelele/e ne e le letshwao la hore Sekgukguni o tla ba lehohonolo ho fumana Mananyetsa ya neng a balehile ka tjehelele.✓✓
Ho elwe hloko dikarabo tsa baithuti. (2)

[35]

KAPA

POTSO YA 2: BOSWEU BA LEHLWA – Sello Moroe

- 2.1 Lebenkeleng labo Tshiu.✓ (1)
- 2.2 Ke Tshiu.✓ (1)
- 2.3 Ke ho hlola ha Hlomi ditlhodisanong tsa sekolo ka motjeko/tanse.✓ (1)
- 2.4 Ha se nnete hobane Hlomi o ile a ruta baithutimmoho le yena ho tjeka ntle le ho qhekanyetsa, a mpa a etsa mofuta o mong wa motjeko lekunutu hobane a ne a batla ho hapa Lerato ka ona.✓✓ (2)
- 2.5 Di totobatsa mehla ya sejwalejwale hobane ho buuwa ka ho phema moriri mmoho le mabenkele le dikolo.✓✓
Ho elwe hloko dikarabo tsa baithuti. (2)

- 2.6 Di mo senola e le motho ya tellang hobane o ile a bitsa Hlomi sefelekwane.✓✓ (2)
- 2.7 Mafosi, hobane Lerato o ile a qetella a ikgapetswe ke Hlomi.✓✓ (2)
- 2.8 E dumellana ka tsela ya hore botho ba Tshiu bo ne bo fapane le ba ntatae ya neng a itlhompha a bile a hlomphuwa.✓✓ (2)
- 2.9 E, e ne e bidietsa hore qetellong ba tla ratana/nyalana hobane ba qetelletse ba nyalane.

KAPA

- Tjhe, e ne e sa bidietse letho hobane Dineo o ne a tseba hore Hlomi o ratana le Lerato. (2)
- 2.10 Ke kgohlano ya kante✓ hobane boholong ba diketsahalo kgohlano ke e totobetseng pakeng tsa Hlomi le Firi/Hlomi le Tshiu/Hlomi le Dineo.✓✓ (3)
- 2.11 Ke ketsahalo eo ho yona Lerato a kopang tshwarelo ho Hlomi.✓
Ke ketsahalo ya Hlomi ya hore a tlalehe taba tsa bona tsa lerato ho mme wa Lerato.
E le nngwe feela (1)
- 2.12 - O ne a sa kgone ho thiba dikeledi tsa hae/o ne a lla.✓
- O ile a ema a bula lemati a tswa, a e so arabe Lerato.✓ (2)
- 2.13 Ke hobane Lerato o ne a sa batle hore Hlomi a hlokomele hore o a mo rata.✓ (1)
- 2.14 Dineo le Bosweubalehlwa/ngwana wa Hlomi le Lerato.✓✓ (2)
- 2.15 Bohlokwa ba lona ke ho kgadisa babadi kapa hona ho ngoka thahasello ya bona hore ba batle ho bala pale ho ya fihla qetellong.✓✓ (2)
- 2.16 - Tlhodisano ya motjeko/(tanse) e neng e tshwaretse sekolong sa boHlomi.✓
- Ketsahalo ya hore Hlomi a amohelwe habo kgarebe ya hae Lerato.✓
- Ketsahalo ya hore batswadi ba kene ditaba tsa marato a bana.
- Ketsahalo ya hore Hlomi le Firi ba lwanele lebenkeleng la boTshiu ba tseka Lerato.
Tse pedi feela, ho elwe hloko dikarabo tsa baithuti. (2)
- 2.17 Ke ketsahalo ya hore Hlomi a lwane le Firi ba tseka Lerato.✓Ketsahalo eo e bontsha tharahano hobane ditaba tsa Hlomi le Lerato di ne di thatafatswa ke bontshunyekgare ba kang boFiri.✓✓ (3)
- 2.18 Ke maikutlo a boinyatso hobane Lerato o bua a ikokobeditse a kopa tshwarelo.✓✓ (2)

- 2.19 - E, nka be ke ile ka o sebedisa hobane o ne o tla nthusa ho fumana mahlakore ka bobedi a ditaba jwalo ka ha mme wa Lerato a ile a kopanya Hlomi le Lerato.✓✓

KAPA

- Tjhe, ke ne nke ke ka o sebedisa hobane ke ne ke tla kgetha ho bua pele le Hlomi kaha e ne e le yena ya tletlebang, ka morao ho moo ke bue le Lerato e be ke a ba kopanya.

Ho elwe hloko dikarabo tsa baithuti.

(2)

[35]

KAPA

POTSO YA 3: SEHLEKEHLEKE SA DEIDRO – VT Masima

- 3.1 Ke ofising ya Moatemirale Makhanda/Zero.✓ (1)
- 3.2 Zero/Moatemirale Makhanda o ne a mmitsitse/O ne a tlele ho tla fumana ditaello tsa hore a fuputse ka mokgatlo wa Bana ba Phiri.✓ (1)
- 3.3 - Molebedi o mo dumedisa ka ho otlala saluti.✓
- Koloji ya hae e behwa sebakeng sa makoloji a ikgethileng.
- Koloji ya hae e kgannwa ke balebedi e seng yena ho ya sebakeng seo se ikgethileng.
E le nngwe feela. (1)
- 3.4 Ke tsa mehleng ya kajeno ya tswelopele.✓
- Ho sebediswa makoloji ho phetha mabaka.✓
- Menyako ke ya sekwalekwale e ipulang ha motho a e atamela.
E le nngwe feela. (2)
- 3.5 O sebedisitse lewa la ho hlalosa ka boyena semelo sa mophetwa.✓ (1)
- 3.6 Lewa leo le bitswa ho tjobela pele,✓ mme bohlokwa ba lona ke ho kgadisa babadi kapa hona ho ngoka thahasello ya bona hore ba batle ho bala pale ho ya fihla qetellong.✓✓ (3)
- 3.7 Hobane ditaba tsena di ntshetsa pale pele. Ka tsona re bona ditaba tse qadileng eka di nyane tsa mokgatlo wa Bana ba Phiri, di hola di nama.✓✓ (2)
- 3.8 Maamong a tsitsipano phedisanong moo batho/mebuso e dulang e tshohile ka lebaka la diketso tse mpe tsa mokgatlo wa Bana ba Phiri.✓✓ (2)
- 3.9 Ke nnete hobane diketsahalo paleng ena di tshetlehuwe hodima hae, mme ke yena ya lebelletswe ho rarolla mafito a hlahellang paleng ena.✓✓ (2)
- 3.10 - Ke ketsahalong ya mohla boChikano ba neng ba tshwerwe ke Ramaqiti sehlekehlekeng sa Deidro. Teketliso e hlahella ha Ramaqiti a ba bontsha bokgoni le matla ohle ao yena le batho ba hae ba nang le ona empa a sa ba tsebise di tloha hore ke yena 'Phiri' kapa moetapele wa Bana ba Phiri e be qetellong ya leeto leo, ke hona ho hlakang hore 'Phiri' ke yena. ✓✓
- Ketsahalong ya ho qetela moo Ramaqiti a nkang makase a tjehelete, mme a baleha hore a se tshwarwe. Teketliso e teng mona ke hore babadi ba sala ba leketlile ba labalabela ho tseba hore ebe pheletso ya hae e ne e be efe.
Ho elwe hloko dikarabo tsa baithuti. (2)

- 3.11 Ya Seruwe. ✓ (1)
- 3.12 Di ne di ronngwe ke Ramaqiti sepheo e le ho thibela Chikano ho fumana tlhahisoleseding e malebana le mokgatlo wa Bana ba Phiri. ✓ (1)
- 3.13 Twantshano/Qabang e qotsong ke e bonahalang, e pepeneneng pakeng tsa baphetwa. ✓ (1)
- 3.14 - Tlhaselong tseo ka bobedi Chikano o hlasetswe ke batho bao a sa ba tsebeng. ✓
- Bahlasedi ba hae ba ne ba hlile ba batla ho mmolaya. ✓
- Ketsahalong tseo tse pedi, bahlasedi ba ne ba ronngwe ke Ramaqiti.
Tse pedi feela. (2)
- 3.15 Ke ketsahalo eo ho yona Chikano a nyenyelehang, a ba a kgona ho ya fihla Kweneng moo a neng a ilo batla moruti Zam Zamiya. ✓✓ (2)
- 3.16 Ketsahalong eo Biala o ne a qeta ho tebela/otla le ho amoha Mphafudi thipahadi eo a neng a re o hlaba molebedi e mong ka yona, ha ho tla kokotwa monyako. Molebedi ya neng a laetswe ke Biala ho bula, o ile a ratlana fatshe a bolawa ke thipa e telele e neng e tsetelehile sefubeng sa hae. Moeti ya sa tsejweng (Paliya Kaluyanda), ya neng a sa lebellwa a kena a lebile ho Biala ya hlileng a ipha dimenyane hanghang, mme yaba ke ho phonyoha ha Chikano tleneng tsa lefu. ✓✓ (2)
- 3.17 O ne a tsebiswe ke ketso ya Ramaqiti ya hore a mo letsetse mohala ka mehla hang ha a fihla hoteleng eo a neng a dula ho yona, mme a mmotsa ka tse mo hlahetseng tsatsing leo. Ketso eo e ileng ya bontsha Chikano hore Ramaqiti o tseba tsohle ka metsamao ya hae. ✓✓ (2)
- 3.18 - Ntshetsopele ya diketsahalo e ne e ka ameha ka tsela ya hore Zero o ne a ka tlosa Chikano diphuputso tseo, mme a beha lefokisi le leng le nang le bokgoni bo fetang ba Chikano, le neng le ka etsa hore Mokgatlo wa Bana ba Phiri o tshwatluwe. ✓✓
- E ne e ka ama diphuputso ka tsela ya hore mohlomong mokgatlo wa Bana ba Phiri o ne o ka tswa taolong, wa senya ho feta.
Ho elwe hloko dikarabo tsa baithuti. (2)
- 3.19 O e phethetse hantle hobane phethelong ya yona, re bona bobo bo fumana kotlo e bo tshwanetseng. ✓✓

KAPA

- Ha a e phethela hantle hobane re ne re lebelletse ho bona mohanyetsi e leng Ramaqiti le yena a kwallwa/tshwarwa jwalo ka mahlahana a hae. (2)
- 3.20 - Ke Mobishopo Biala ✓ hobane ke motho ya se nang boikemelo bophelong, ya ileng a dumella Ramaqiti ho mo kgutlisetsa bobeng boo a neng a se a bo tlohetse. ✓✓
- Ke Ramaqiti hobane o sebedisa mosebetsi wa hae wa tshireletso ya setjhaba (bosole) hampe, ho fihlella ditabatabelo tsa hae tse kgahlanong le molao.
- Ke Chikano hobane o ne a phedisa boRamaqiti ha bohloko empa boRamaqiti ba batla ho tshwana le batho ba bang ba atlehileng.
Ho elwe hloko dikarabo tsa baithuti. (3)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A: 35

KAROLO YA B: TSHWANTSHISO/TERAMA

POTSO YA: SEFI – DJ Nkutha

- 4.1 Tiisetso✓ (1)
- 4.2 La bong✓ hobane Raboditse o re ho ruta ngwana wa ngwanana ke ho lahla tjehelete.✓ Raboditse o re Motaung a ilo otlala mosadi hobane mosadi ke mosadi ha a kgotsofale.✓ (3)
- 4.3 Maikutlo a ho tella batho ba batshehadi/basadi/ha a hlomphe basadi/o bontsha lenyatso/o a nyefola.✓ (1)
- 4.4 Ke tseleng e lebang hae/ke tseleng ba tswa mosebetsing.✓ (1)
- 4.5 Tsa mehlang ya kgale/nakong eo banna ba neng ba sa hatelletse basadi.✓ (1)
- 4.6 Mmankepe✓/Mmatshela. (1)
- 4.7 Sepheo e ne e le ho senya kgotso ya lapa la Motaung.✓
Ho thibela Tiisetso a se ke a ya yunivesithing a tshwane le moradi wa hae Nkepe.✓ (2)
- 4.8 Kgolo ya diketsahalo.✓✓ (2)
- 4.9 - Ke mohopolo hobane ka hara tshwantshiso ha re bone moo basadi ba hlahellang ba sa kgotsofala. E bile polelo eo e akaretsa basadi bohle.✓✓
- Ke mohopolo hobane sepheo sa Raboditse ka puo ena e tjena ke ho hlohlelletsa Motaung hore a tle a qhale lelapa leo la hae.
E le nngwe feela. (2)
- 4.10 E nthusa ho utlwisisa hore seo a se bolelang ke hore ngwana wa ngwanana ha a tshepahale, a ka o bolaisa ka batho. ✓✓ (2)
- 4.11 Ke ketsahalo ya hore Motaung a fetohela lelapa la hae ✓ hobane leha a ne a bonahala a tshepahala le ho boulella lelapa la hae, o ile a qetella a iphumana a entse diphoso tse ileng tsa swabisa le ho phoqa lelapa la hae, mme la utlwa bohloko.✓✓ (3)
- 4.12 - Se tlositswe ke matla a ditlhare tseo Raboditse a neng a mo loile ka tsona.✓
- Se tlositswe ke matla a ditlhare tsa Mmatshela, ya neng a ikotla sefuba ka hore Motaung ke nyamatsane ya hae, o tla mo kganna ka thupa.
E le nngwe feela. (1)
- 4.13 Ke metswalle/Ke basebetsimmoho.✓ (1)
- 4.14 - O ne a ya mosebetsing a nwele jwala.✓
- O ne a fihla ka mora nako mosebetsing.✓ (2)

- 4.15 Motaung o ne a se a dula a tauwe. ✓
A re o mo theola seriti. ✓
Ha a sa hlapa o a nkgā.
Tse pedi feela, ho elwe hloko dikarabo tsa baithuti. (2)
- 4.16 Mafosi, ketsahalo ena e supa sehlohlolo sa tshwantshiso ena. Ke moo mathata a Motaung a fihlang bokgutlong, ha re mmone a kena bothateng bofe kapa bofe ka mora ketsahalo ena. ✓✓ (2)
- 4.17 Re ne re lebelletse hore Mmatiiisetso ha a fumana monna wa hae ba tla kgutlela mmoho lapeng kaha Mmatshale o ne a se a sa mo thabele, empa ho fihla mapolesa a a mo tshwara. ✓✓ (2)
- 4.18 Ketsahalo ena e ile ya hlola lehloyo pakeng tsa malapa ana a mabedi, mme lehloyo leo la etsa hore ho dule ho na le dikgohlano pakeng tsa malapa ana a mabedi. Dikgohlano tseo di ile tsa etsa hore kutlwano pakeng tsa malapa ao a mabedi e fele. ✓✓ (2)
- 4.19 E, bo fumantshwa moputso o bo tshwanetseng hobane qetellong ya tshwantshiso, Motaung o fumana kotlo diketsong tsa hae tse mpe tsa ho phedisa lelapa la hae ha boima, mme qetellong o a kwallwa. ✓✓ (2)
- 4.20 - E bidietsa hore ho fedile ka bophelo ba Motaung bo neng bo hlompheha le seriti sa lapa la hae se wetse ruri. ✓✓
- E bidietsa hore bophelo ba Motaung bo se bo le taolong ya Mmatshale.
Ho elwe hloko dikarabo tsa baithuti. (2)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 35

KAROLO YA C: DIPALEKGUTSHWE : Bontshunyekgare**POTSO YA 5: MODIA – MK Mofihli le ba bang**

- 5.1 5.1.1 E ne e le Kgurumbala.✓ (1)
- 5.1.2 E ne e le ho tla fa diofisiri ditaba tse buuweng kopanong e neng e tshwerwe ke mokomishenare e moholo wa sepolesa.✓ (1)
- 5.1.3 Sesosa ke tshwaro e mpe ya ba merabe ke mmuso wa ba mofuta/Tlhekefetso e etsuwang ke ba mofuta ho ba merabe.✓ (1)
- 5.1.4 - Kopano e temeng e ne e tshwerwe ke ofisiri e ka sehloohong athe ya Bobedi e latelang e ne e tshwerwe ke mokomishenara e moholo wa sepolesa.✓
- Kopanong e temeng ho ne ho buuwa ka kगतello/tlhekefetso ya ba merabe, athe ho e latelang ho ne ho buuwa ka tokoloho ya ba merabe.
- Kopano e temeng e ne e tshwaretswe mapolesa a laolwang ke diofisiri, athe e latelang e ne e tshwaretswe diofisiri tse laolang mabatowa.
E le nngwe feela. (1)
- 5.1.5 Diofisiri di tlohile kopanong eo di swabile, di nyahamisitswe ke lefu le bohloko la tau eo di neng di hlorisa ba merabe ka yona.✓Di ne di bile di tetebetse maikutlong/di wele moya haholo hobane ditaba tseo di neng di di utlwile kopanong eo, e ne e le tse tla thabisa ba merabe.✓ (2)
- 5.1.6 Ke mafosi hobane dipuo tsa Molelle di ile tsa phethahala, mme ba merabe ba ile ba lokollwa kगतellong/tlhekefetsong ya ba mofuta.✓✓ (2)
- 5.1.7 - Di totobatsa tharahano hobane kopanong eo boKgurumbala ba neng ba ile ho yona (e leng eo ba tlalehelang mapolesa ka yona), ba hlakiseditswe hore ba merabe ba nkile mehato ho matlafatsa diketso tsa bona kgahlano le mmuso wa ba mofuta.✓✓
- Di totobatsa tharahano hobane kopanong e qotsong ho totobala karohano/qabang pakeng tsa ba mofuta malebana le tlhekefetso e etsuwang ho ba merabe.
E le nngwe feela. (2)
- 5.1.8 Ntlhakemo ya mongodi ke e tshehetsang lebollo hobane o a le buella, mme o bile o bontsha a le kgahlanong le dintho tse neng di etsuwa mephatong/lebollong ke batjha ba neng ba kgema le Raperetla.✓✓ (2)

- 5.1.9 - Dipuo tsa Kgurumbala ha a bona diketso tsa Raperetla e bile a utlwa le dipuo tsa hae, di totobatsa hantle hore ke molotsana ya kgopo, ya thabetseng ha Raperetla a senyetsa setjhaba sa habo e seng sa boKgurumbala. Lekwala la motho/ke motho ya hlohang bohlale.✓✓
 - Dipuo tsa Raperetla ka mora lefu la tau, di totobatsa hantle hore ke lekwala la motho/ke motho ya hlohang bohlale.
E le nngwe feela, ho elwe hloko dikarabo tsa baithuti. (2)

- 5.1.10 Tharollo e fihletswe hobane hlooho ya naha, e ile ya fana/laela hore diketso tsohle tsa tthekefetso kgahlanong le ba merabe di fediswe. Batshwaruwa bohle ba merabe ba ile ba lokollwa, mme tau le yona ya bolawa.✓✓

KAPA

Tharollo ha e a fihlellwa hobane le ka mora taelo ya hlooho ya naha Raperetla le bontshunyekgare, ba ile ba kena ba senya kgotso ya ba merabe.

E le nngwe feela. (2)

- 5.1.11 Ha a atleha hobane lebitso 'Bontshunyekgare' le bolela baphetwa ba neng ba sa tsebe morero/maikemisetso a baetapele ba bona, mme ba ne ba sebediswa ho ferekanya le ho senya tokoloho eo ba merabe ba neng ba e fuwe ke hlooho ya naha.✓✓

KAPA

O atlehile hobane baphetwa ba bitswang bontshunyekgare, e leng lona lebitso la palekgutshwe, ha ba na seabo se seholo ditabeng tsa palekgutshweng ena kaha ba itlhahela ho ya qetellong ya palekgutshwe moo boholo ba diketsahalo bo seng bo fetile.

(2)

5.2 HA SE NNA KE WENA.

- 5.2.1 Ralehlatsa.✓ (1)
- 5.2.2 Ke kgohlano ya ka ntle.✓ (1)
- 5.2.3 Lefufa/Botswa ba boRalehlatsa.✓ (1)
- 5.2.4 Ralehlatsa. ✓ (1)
- 5.2.5 Mehla ya diketsahalo qotsong ena e totobatswa ke:
 -Tshebediso ya dipolakarete.✓
 -Mohwanto ya boipelaetso.✓
 -Disebediswa tsa sejwalejwale tse kang, dikgarafu le diharaka.
Ho elwe hloko dikarabo tsa baithuti. (2)
- 5.2.6 O ile a thuswa ke mapolesa a ileng a fihla.✓✓ (2)

- 5.2.7 Bobe boo Ralehlatsa a neng a bo lakaletsa motsamaisi/mookamedi hore a tlohele mosebetsi, bo ile ba hlahela yena qetellong ya pale. ✓✓ (2)
- 5.2.8 Nnete, Tatolo o lekile ho namola ntwā/ho se utlwane hona ho tloha qalong pakeng tsa boRalehlatsa le mookamedi. ✓✓ (2)
- 5.2.9 Di mo hlahisa e le motho ya sebete/motho ya ratang nnete. ✓✓ (2)
- 5.2.10 Ka ha Ralehlatsa o ne a se a fokola bophelong, ngwanana wa moahisane o ne a mo thusa, ✓ kahoo re lebelletse hore Ralehlatsa a mo hlokomele empa re bona Ralehlatsa a mmeta, a ba a mmolaya. ✓✓ (3)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 35

KAROLO YA D: DITHOTHOKISO**POTSO YA 6****6.1 FATSHENG LENA – PM Ramathe**

- 6.1.1 Batho ba se ba phela ka boithatelo/ho ipusa/ho iketsetsa tseo ba di ratang.✓ (1)
- 6.1.2 Jwala.✓ (1)
- 6.1.3 Ke hobane ba iketsetsa tsohle tseo ba di ratang/ha ba laelwe/ba laola maphelo a bona.✓ (1)
- 6.1.4 Tatolano.✓ (1)
- 6.1.5 Ke molathothokiso wa 11.✓ (1)
- 6.1.6 Bana ba banyenyane dilemong ke bona ba seng ba atisa ho fumanwa matlong a thitelo.✓✓ (2)
- 6.1.7 Bohlokwa ba yona ke ho hlakisa/totobatsa bohloko ba pelo ya sethothokisi ka lebaka la diketso tse etswang ke batjha.✓✓ (2)
- 6.1.8 - Ke sa ho makatswa ke tsela eo batjha ba phelang ka yona, e leng ho iketsetsa boithatelo.✓✓
 - Ke sa ho kgena, se kgentshitswe ke bophelo bo seng bo phelwa ke batjha ba sa natseng/kgathalleng motho ofe kapa ofe.
 - Ke sa ho utlwa bohloko hobane moya wa hae o futha/utlwile bohloko jwalo ka leqeba.
E le nngwe feela. (2)
- 6.1.9 - Le nthusa ho utlwisisa phapano eo ho buuwang ka yona e pakeng tsa mehla ya kgale le ya kajeno.
 - Le nthusa ho utlwisisa hore tse neng di etswa mehleng ya pele, di ile le mehla eo, mme mehleng ya kajeno dintho di fetohile.✓✓ (2)
- 6.1.10 Ke hore jwala ha bo a loka hobane bo etsa hore bana ba iketsetse boithatelo bophelong.✓✓ (2)
- 6.1.11 Anastrofi, ✓ sethothokisi se bo sebedisitse ka sepheo sa ho hatella/qatsohisa moelelo o hlahiswang wa hore ha ho se thabisang batho ba batjha ho feta ho etsa tse ratwang ke bona bophelong ba matsatsing a kajeno.✓✓ (3)

[18]**LE**

6.2 HO SE TSHEPAHALE – RN Phume

- 6.2.1 Dimpara.✓ (1)
- 6.2.2 Ke tsa boshodu/Ke tseo le di utswitseng/tsa dimpara.✓ (1)
- 6.2.3 Maikutlo a ho qekisa/thapedi.✓ (1)
- 6.2.4 Puting✓ le tjhokolete.✓ (2)
- 6.2.5 Ke lentswe lena, 'thaka'
Kgonyetso e fa lentswe leo sefutho/e fokotsa palo ya dinoko
lentsweng/e potlakisa morethetho molathothokisong oo.✓✓ (2)
- 6.2.6 Poeletsamodumo e sebedisitswe ka sepheo sa ho hatella/sidilella
mohopolo wa ho qhekella hore mohopolo oo o se lebalehe ha
bonolo/ka sepheo sa ho sidilella modumo wa 'qwa.'✓✓ (2)
- 6.2.7 Ke ho tlamahanya melathothokiso eo hore e dume ka ho
tshwana/e etsa hore melathothokiso eo e be le motsamao o
tshwanang wa morethetho/ho toboketsa moelelo wa mola wa pele
moleng o o latelang.✓✓ (2)
- 6.2.8 Se bolela hore motho eo se buang ka yena, a tshepahale kaha
nnete e tla mo etsa motho wa sebele bophelong.✓✓ (2)
- 6.2.9 B/Sa ho potlakisa morethetho.✓ (1)
- 6.2.10 Ka sepheo sa ho imakatsa,✓le nthusa ho utlwisisa hantle hore
dikgomo ha se tsa hae hobane lona ha le na tsona, tseo ke tse
hapilweng ho diphogo ka boqhekanyetsi.✓✓ (3)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA D: 35
MATSHWAO A PAMPIRI YOHLE: 70